Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

14. november 2013 *

Kohtualluvus tsiviil- ja kaubandusasjades — Määrus (EÜ) nr 44/2001 — Artikli 16 lõige 1 — Ühes liikmesriigis elava tarbija ja teises liikmesriigis asuva reisibüroo vahel sõlmitud reisileping — Tarbija alalise elukoha liikmesriigis asuv teenuste osutaja, kelle teenuseid kasutas reisibüroo — Tarbija õigus esitada enda elukohajärgsele kohtule hagi mõlema nimetatud ettevõtja vastu

Kohtuasjas C-478/12,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Landesgericht Feldkirch'i (Austria) 20. septembri 2012. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 24. oktoobril 2012, menetluses

Armin Maletic,

Marianne Maletic

versus

lastminute.com GmbH,

TUI Österreich GmbH,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja president C. G. Fernlund, kohtunikud C. Toader (ettekandja) ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— TUI Österreich GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* E. Reinitzer,

— Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes ja S. Nunes de Almeida,

— Euroopa Komisjon, esindajad: W. Bogensberger ja A.-M. Rouchaud-Joët,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 16 lõike 1 tõlgendamist.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud ühelt poolt Armin ja Marianne Maletici (edaspidi „abielupaar Maletic") ning teiselt poolt lastminute.com GmbH (edaspidi „lastminute.com") ja TUI Österreich GmbH (edaspidi „TUI") vahelises vaidluses 1 201,38 euro suuruse nõude üle, millele lisanduvad viivis ja muud kulud ja mille aluseks on põhikohtuasja hagejate broneering lastminute.com'i kaudu TUI korraldatud pakettreisiks.

Õiguslik raamistik

3 Määruse nr 44/2001 põhjendused 2, 11–13 ja 15 on sõnastatud nii:

„(2) Teatavad erinevused kohtualluvust ja kohtuotsuse täitmist käsitlevates siseriiklikes eeskirjades takistavad siseturu häireteta toimimist. Olulised on sätted, millega ühtlustataks eeskirjad kohtualluvuse konflikti kohta tsiviil- ja kaubandusasjades ning lihtsustataks vorminõudeid, et käesoleva määrusega seotud liikmesriikide kohtuotsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine oleks kiire ja lihtne.

[…]

(11) Kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olemas olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida kohtualluvuse konflikte, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt määratletud.

(12) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvusel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele.

(13) Kindlustus-, tarbija- ja töölepingute puhul tuleks nõrgemat poolt kaitsta soodsamate kohtualluvuse eeskirjadega kui üldised eeskirjad.

[…]

(15) Harmoonilise kohtumõistmise huvides tuleb samaaegsete menetluste võimalust võimalikult vähendada ja tagada, et kahes liikmesriigis ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid. Pooleliolevate kohtuasjade ja nendega seotud kaebuste lahendamiseks ning selleks et ennetada probleeme, mis tulenevad siseriiklikest erinevustest seoses ajaga, mille korral saab kohtuasja pidada pooleliolevaks, peab olema selge ja tõhus süsteem. Käesoleva määruse kohaldamisel tuleb see aeg autonoomselt kindlaks määrata."

4 Selle määruse artikli 2 lõike 1 kohaselt „kaevatakse isikud, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata".

5 Määruse artikli 3 lõikes 1 on ette nähtud, et „[i]sikuid, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, saab teise liikmesriigi kohtusse kaevata üksnes käesoleva peatüki 2.–7. jaos sätestatud korras”.

6 Sama määruse artikli 5 punkti 1 kohaselt võib isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, teises liikmesriigis kaevata lepingutega seotud asjades selle paiga kohtusse, kus täideti või tuli täita asjaomane kohustus.

7 Määruse nr 44/2001 artikli 6 punkti 1 alusel võib isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, kaevata juhul kui kostjaid on mitu, ka selle paiga kohtusse, kus on neist ühe alaline elu- või asukoht, tingimusel, et nõuded on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos.

8 Määruse artikli 15 lõike 1 punktis c ja lõikes 3 on sätestatud järgmist:

„1. Küsimustes, mis on seotud lepinguga, mille isik ehk tarbija on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao alusel, ilma et see mõjutaks artikli 4 ja artikli 5 punkti 5 kohaldamist, kui tegemist on:

[…]

c) kõigil ülejäänud juhtudel lepinguga, mis on sõlmitud isikuga, kes tegeleb tarbija alalise elukoha liikmesriigis kutse- või äritegevusega või kelle selline tegevus on mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning kui leping kuulub sellise tegevuse raamesse.

[…]

3. Käesolevat jagu kohaldatakse transpordilepingute suhtes ainult juhul, kui tegemist on pakettreisilepingutega.”

9 Määruse artikli 16 lõikes 1 on sätestatud:

„Tarbija võib algatada menetluse teise lepinguosalise vastu selle liikmesriigi kohtutes, kus on nimetatud osalise alaline elukoht, või selle paiga kohtutes, kus on tarbija enese alaline elukoht.”

10 Määruse nr 44/2001 artikli 28 lõige 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Menetlused loetakse seotuks käesoleva artikli tähenduses, kui nad on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

11 Abielupaar Maletic elas ja elab Bludesch’is, mis asub Bezirksgericht Bludenz’i (Bludenzi piirkondlik kohus) tööpiirkonnas. Nad broneerisid endale eraisikutena 30. detsembril 2011 internetis ettevõtja lastminute.com veebisaidil pakettreisi Egiptusesse 10.–24. jaanuarini 2012 ja maksid selle eest 1858 eurot. Äriühing lastminute.com, kelle asukoht on Münchenis (Saksamaa), teatas oma veebisaidil, et ta tegutseb reisibüroona ja et reisi korraldab äriühing TUI, kelle asukoht on Viinis (Austria).

12 Põhikohtuasja hagejate broneering hõlmas tuba Jaz Makadi Golf & Spa hotellis Hurghadas (Egiptus). Broneeringu kinnitas lastminute.com ja edastas selle TUI-le. Seejärel saatis TUI abielupaarile Maletic 5. jaanuaril 2012 „kinnituse/arve", milles olid üle korratud andmed lastminute.com'i kaudu broneeritud reisi kohta, kusjuures hotellina oli ära märgitud teine hotell – Jaz Makadi Star Resort Spa hotell Hurghadas.

13 Põhikohtuasja hagejaid said hotelliga seotud veast aru alles Hurghadasse saabudes ja maksid juurde 1 036,00 eurot, selleks et viibida algselt lastminute.com'i veebisaidil broneeritud hotellis.

14 Põhikohtuasja hagejad esitasid sel moel juurde makstud summa tagasinõudmiseks ning nende puhkust mõjutanud ebameeldivuste eest kahjuhüvitise saamiseks Bezirksgericht Bludenzile 13. aprillil 2012 hagi, milles palusid lastminute.com'ilt ja TUI-lt solidaarselt välja mõista 1 201,38 eurot, millele lisanduvad viivis ja kohtukulud.

15 Bezirksgericht Bludenz piirdus selle kontrollimisega, kas ta on hagi menetlemiseks pädev, ja jättis TUI osas hagi 4. juuli 2011. aasta kohtumäärusega territoriaalse pädevuse puudumise tõttu läbi vaatamata. Bezirksgericht Bludenz leiab, et määrus nr 44/2001 ei ole põhikohtuasja hagejate ja TUI vahelise vaidluse suhtes kohaldatav, kuna tegemist on puhtalt siseriikliku olukorraga. See kohus otsustas, et kohaldamisele kuuluvate siseriikliku õiguse sätete järgi on pädev kostja asukoha järgne kohus, see tähendab, et pädev Viini kohus ja mitte Bludenzi kohus.

16 Nimetatud kohus leidis, et lastminute.com'i puhul – kuivõrd selle äriühingu asukoht on Saksamaal – on vastupidi täidetud määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punktis c sätestatud tingimus, mille kohaselt peab tegevus olema suunatud Austriasse. Seega leidis ta, et on pädev tegema asjas sisulist otsust. Antud osas on kohtumäärus lõplikult jõustunud, kuna lastminute.com ei kaevanud seda edasi.

17 Põhikohtuasja hagejad esitasid eelotsusetaotluse esitanud kohtule nimetatud kohtumääruse peale määruskaebuse (*Rekurs*), väites, et nende broneering oli algusest peale lahutamatult seotud ühtse tehinguna nii lastminute.com'i kui reisivahendajaga kui ka TUI kui reisikorraldajaga. Pakettreisi puhul on määruse nr 44/2001 artikli 15 lõige 3 koostoimes artikli 16 lõikega 1 nende väitel selle kohtu pädevuse õiguslikuks aluseks, kelle poole pöörduti, ja seda ka TUI osas.

18 Oma vastuses määruskaebusele leiab TUI, et tema vastu esitatud hagi on pädev arutama üksnes Bezirksgericht für Handelssachen Wien ja et esimese astme kohus välistas õigustatult võimaluse, et käesoleval juhul oleks tegemist ühtse tehinguga. Niisiis tuleb tema arvates lähtuda kahest virtuaalselt eraldiseisvast lepingust ja selle alusel hinnata pädevuse küsimust.

19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas käesolevas kohtuasjas käsitletavat laadi olukorra puhul on tegemist „puhtalt siseriikliku olukorraga" ja kuidas tuleb sellega seoses tõlgendada määruse nr 44/2001 artikli 16 lõikes 1 kasutatud mõistet „teine lepinguosaline" olukorras, kus muus liikmesriigis, kui tarbija alalise elukoha järgne liikmesriik, asuv kaupleja vahendab tarbija alalise elukoha riigi territooriumil asuva kaupleja teenuseid, kui tarbija esitab hagi sellise „teise lepinguosalise" vastu, kuivõrd antud säte võimaldab tal oma nõuded esitada omaenda alalise elukoha järgses kohtus.

20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kuna määruse nr 44/2001 artiklis 15 ja sellele järgnevates artiklites tarbijalepingute osas kehtestatud erieeskirjade mõte on kaitsta nõrgemat lepingupoolt valikulise kohtualluvuse võimaldamise ja kohtualluvuse kokkulepete võimaluse piiramise kaudu, siis muutuks see kaitse sisutühjaks, kui tarbija ei saaks ühest broneerimistoimingust tulenevaid nõudeid esitada mõlema lepinguosalise vastu määruse nr 44/2001 artikli 16 lõike 1 alusel pädevasse kohtusse.

21 Neil asjaoludel otsustas Landesgericht Feldkirch menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse [nr 44/2001] artikli 16 lõiget 1, mille alusel on pädev selle paiga kohus, kus on tarbija enese alaline elukoht, tuleb tõlgendada nii, et juhul kui teisel lepinguosalisel (käesoleval juhul välismaal asuv reisibüroo) on lepingupartner (käesoleval juhul tarbija riigi territooriumil asuv reisikorraldaja), kohaldatakse mõlema vastu esitatud hagide puhul seda artiklit ka tarbija riigi territooriumil asuva lepingupartneri suhtes?"

Eelotsuse küsimuse analüüs

22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 16 lõikes 1 kasutatud mõistet „teine lepinguosaline" tuleb tõlgendada nii, et käesoleva põhikohtuasjaga sarnastel asjaoludel on sellise mõistega hõlmatud ka selle ettevõtja, kellega tarbija antud lepingu sõlmis, lepingupartner, kelle asukoht on tarbija alalise elukoha liikmesriigis.

23 TUI on seisukohal, et talle määrus nr 44/2001 kohaldamisele ei kuulu ja leiab, et põhikohtuasja asjaolud on iseloomulikud puhtalt siseriiklikule olukorrale, nii et kohaldamisele kuuluvad üksnes siseriikliku õiguse sätted territoriaalse kohtualluvuse kohta.

24 Vastupidi ei ole vaidlustatud aga seda, et määrus nr 44/2001 kuulub kohaldamisele lastminute.com'i suhtes ja seda, et abielupaari Maletic alalise elukoha järgne kohus on pädev tegema seda äriühingut puudutavas asjas sisulist otsust.

25 Seega tuleb analüüsida, kas põhikohtuasja asjaoludel on määrus nr 44/2001 kohaldatav niisugusele lepingupartnerile nagu TUI ja kas on olemas välismaine element, mis võib kohaldamist põhjendada.

26 Seoses Brüsseli 27. septembri 1968. aasta konventsiooniga kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1972, L 299, lk 32), mida on muudetud hilisemate ühinemiskonventsioonidega (edaspidi „Brüsseli konventsioon"), on Euroopa Kohus juba asunud seisukohale, et Brüsseli konventsiooni kohtualluvuse eeskirjade kohaldamine nõuab välismaise elemendi olemasolu ja asjaomase õigussuhte rahvusvaheline iseloom ei pea Brüsseli konventsiooni artikli 2 (nüüd määruse nr 44/2001 artikkel 2) kohaldamiseks tingimata tulenema seotusest mitme osalisriigiga vaidluse sisu või poolte alalise elukoha või asukoha tõttu (vt selle kohta 1. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-281/02: Owusu, EKL 2005, lk I-1383, punktid 25 ja 26).

27 Tuleb meeles pidada, et kuna määrus nr 44/2001 asendab Brüsseli konventsiooni, kehtivad Euroopa Kohtu tõlgendused konventsiooni sätetele ka nimetatud määruse sätete puhul, kui nende aktide sätteid saab kvalifitseerida võrdväärseks (4. mai 2010. aasta otsus kohtuasjas: C-533/08: TNT Express Nederland, EKL 2010, lk I-4107, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Kuivõrd asjaomase õigussuhte rahvusvaheline iseloom ei pea tingimata tulenema seotusest mitme liikmesriigiga vaidluse sisu või poolte alalise elukoha või asukoha tõttu – nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 26 juba öeldud –, siis tuleb asuda samale seisukohale nagu komisjon ja Portugali valitsuski, et määrus nr 44/2001 on *a fortiori* kohaldatav põhikohtuasja asjaoludel, kuna välismaine element on olemas mitte ainult lastminute.com puhul – ja seda pole ka vaidlustatud –, vaid ka TUI puhul.

29 Isegi kui eeldada, et niisugune ühtne tehing nagu see, millega abielupaar Maletic broneeris pakettreisi lastminute.com veebisaidil ja tasus selle eest, võib jaguneda kaheks eraldiseisvaks lepinguliseks suhteks, millest üks on veebipõhise reisibürooga lastminute.com ja teine reisikorraldaja TUI-ga, ei saa viimast lepingulist suhet klassifitseerida „puhtalt siseriiklikuks", kuna see on lahutamatult seotud esimese lepingulise suhtega, sest see sõlmiti teises liikmesriigis asuva nimetatud reisibüroo vahendusel.

30 Lisaks tuleb arvesse võtta määruse nr 44/2001 põhjendustes 13 ja 15 sätestatud eesmärke, et tarbijat kui lepingu „nõrgemat poolt" peab kaitsma ning et „samaaegsete menetluste võimalust [tuleks] võimalikult vähendada [tagamaks], et kahes liikmesriigis ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid".

31 Nende eesmärkidega oleks vastuolus lahendus, mille kohaselt võiks abielupaar Maletic esitada nii Bludenzis kui ka Viinis kaks omavahel seotud hagi kahe paralleelse menetluse algatamiseks kahe ettevõtja vastu, kes mõlemad on seotud põhikohtuasjas kõne all oleva pakettreisi broneerimise ja teostamisega.

32 Eelnimetatud kaalutlustest lähtudes peab esitatud eelotsuse küsimusele vastama, et määruse nr 44/2001 artikli 16 lõikes 1 kasutatud mõistet „teine lepinguosaline" tuleb tõlgendada nii, et käesoleva põhikohtuasjaga sarnastel asjaoludel on selle mõistega hõlmatud ka selle ettevõtja, kellega tarbija antud lepingu sõlmis, lepingupartner, kelle asukoht on tarbija alalise elukoha liikmesriigis.

Kohtukulud

33 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 16 lõikes 1 kasutatud mõistet „teine lepinguosaline" tuleb tõlgendada nii, et käesoleva põhikohtuasjaga sarnastel asjaoludel on selle mõistega hõlmatud ka selle ettevõtja, kellega tarbija antud lepingu sõlmis, lepingupartner, kelle asukoht on tarbija alalise elukoha liikmesriigis.

Allkirjad